

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี
ข้อมูล ณ วันที่ ๗ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายต่วนมะ ต่วนกีอิจิ

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ๕๒ หมู่ ๕ ตำบลเกาะจัน อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี ๙๔๑๔๐
โทรศัพท์๐๘๗-๒๔๕๓๐๔๑

เกิด พ.ศ. ๒๕๐๘ ปัจจุบันอายุ ๖๐ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย

สถาบันการศึกษา ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ

คณะ/สาขาวิชา

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๕๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ยางพารา

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๒ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. แปลงเรียนรู้ด้านยางพารา

๒. แปลงเรียนรู้ด้านเกษตรผสมผสาน

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๕ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑. ฐานเรียนรู้การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๒. ฐานเรียนรู้การใช้เชื้อไตรโคเดอร์มาในสวนยางพารา

๓. ฐานเรียนรู้การผลิตยางก้อนถ้วยคุณภาพ

๔. ฐานเรียนรู้การสร้างอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ในสวนยางพารา

๕. ฐานเรียนรู้การผลิตน้ำหมักชีวภาพ

๖. ฐานเรียนรู้การขยายพันธุ์พืช

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๖ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. หลักสูตรการลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพยางก้อนถ้วย

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. หลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง/ เกษตรทฤษฎีใหม่
๒. หลักสูตรการจัดทำบัญชีต้นทุนการผลิต

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๑. หลักสูตรการจัดการดินและปุ๋ย
๒. หลักสูตรการจัดการศัตรูพืช
๓. หลักสูตรอาชีพเสริมเพิ่มรายได้

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตรของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่มีความโดดเด่นด้านการลดต้นทุนการผลิต มุ่งเน้นให้เกษตรกรสามารถผลิตได้อย่างคุ้มค่า ลดต้นทุนแต่ยังได้ผลผลิตดี มีคุณภาพ โดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้ เรียนรู้จากเกษตรกรที่ลดต้นทุนได้จริง มีผลผลิตจับต้องได้ เรียนรู้จากการสาธิตในแปลง การเรียนรู้โดยตรงจากเกษตรกรต้นแบบในแปลง บูรณาการการอบรมเชิงปฏิบัติ เช่น การทำปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ การขยายเชื้อไตรโคเดอร์มา ฯลฯ เป็นต้น

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้แผนงานที่จัดทำมีความครอบคลุม สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ และสามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถอธิบายวิธีการและแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด ดังนี้

วิธีการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ

๑. เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อนงานฯ

- เข้าร่วมประชุมในฐานะตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สหกรณ์ เกษตรกร หรือภาคประชาสังคม
- ร่วมแสดงความคิดเห็น นำเสนอปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของพื้นที่ตนเอง

๒. การรวบรวมข้อมูลจากพื้นที่

- ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม เช่น ปัญหาการผลิต ราคาผลผลิต แหล่งน้ำ ระบบชลประทาน พื้นที่การเกษตร ฯลฯ
- จัดทำเวทีประชาคม หรือรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกรโดยตรง เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการจัดทำแผน

๓. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

- เข้าร่วมการวางแผนเชิงปฏิบัติการกับคณะกรรมการฯ โดยมีการแบ่งกลุ่มหารือ สังเคราะห์ข้อมูล และจัดทำร่างแผนร่วมกัน
- มีการใช้เครื่องมือ เช่น SWOT Analysis เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์

๔. การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

- ทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ, สำนักงานเกษตรจังหวัด, พัฒนาชุมชน, สหกรณ์, อบจ., อบต., หน่วยงานวิจัย และภาคเอกชน
- เชื่อมโยงแผนของแต่ละหน่วยงานให้สอดคล้องกัน และสนับสนุนซึ่งกันและกัน

๕. การเสนอความคิดเห็นต่อร่างแผนฯ

- เมื่อได้ร่างแผนเบื้องต้นแล้ว ผู้เข้าร่วมสามารถให้ข้อเสนอแนะ ปรับแก้ หรือเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ เพื่อให้แผนมีความครบถ้วน และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

๖. การติดตามผลและประเมินแผน

- เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามความก้าวหน้า ประเมินผลการดำเนินงานของแผนฯ เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขหรือปรับปรุงในรอบถัดไป

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แบบแผนฯ)

[illegible]

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิมๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

๑. ความต้องการหลุดพ้นจากปัญหาเดิม ๆ

- ปัญหาผลผลิตต่ำ การทำเกษตรแบบเดิมให้ผลผลิตไม่แน่นอน ขึ้นกับดินฟ้าอากาศ และบางปีขาดทุนซ้ำซาก
- ต้นทุนสูง รายได้ต่ำ ใช้ปุ๋ย ยาแบบไม่มีหลักการ ส่งผลให้ต้นทุนสูง แต่รายได้ไม่คุ้มค่า
- แรงงานน้อยลง ลูกหลานไม่ยอมทำเกษตรแบบเดิม ทำให้ต้องหาวิธีที่ทำงานง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. ความไม่รู้และต้องการพัฒนาตนเอง

- ต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่จะช่วยให้การทำเกษตรดีขึ้น มีประสิทธิภาพ และยั่งยืน
- สนใจเทคโนโลยี เช่น ระบบน้ำอัตโนมัติ หรือระบบเก็บข้อมูลผ่านมือถือ
- ต้องการเห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น รายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตดีขึ้น ต้นทุนลดลง

๓. ได้รับแรงกระตุ้นจากหน่วยงานหรือต้นแบบ

- การเข้าร่วมกิจกรรมของหน่วยงานรัฐ เช่น ศพก., สำนักงานเกษตร, สหกรณ์
- การได้ไปศึกษาดูงาน หรือเห็นตัวอย่างจากเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ
- การได้รับคำแนะนำจากนักวิชาการเกษตรที่ให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง

๔. ต้องการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

- อยากมีเวลาพักผ่อนมากขึ้น ไม่ต้องทำงานหนักแบบเดิม
- ต้องการสร้างรายได้ที่มั่นคง ดูแลครอบครัวได้ดีขึ้น
- ต้องการให้ลูกหลานเห็นคุณค่าของอาชีพเกษตรกรรม และอาจกลับมาสานต่อ

๕. แรงผลักดันจากตลาดและผู้บริโภค

- ผู้บริโภคยุคใหม่ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย (GAP/Organic) และแหล่งที่มาของสินค้า
- ตลาดสมัยใหม่ต้องการผลผลิตคุณภาพ มีมาตรฐาน ต้องใช้ความรู้และเทคโนโลยีในการผลิต
- การแข่งขันสูงในตลาด ต้องปรับตัวเพื่ออยู่รอด

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

การเปลี่ยนผ่านจากเกษตรแบบดั้งเดิมสู่ เกษตรที่ใช้หลักวิชาการและเทคโนโลยีนวัตกรรม มักไม่ได้เกิดขึ้นจากความสะดวกสบาย แต่เกิดจากปัญหาและความท้าทายหลายด้าน ที่ผลักดันให้เกษตรกร จำเป็นต้องเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอดและความยั่งยืนของอาชีพ

๑. ผลผลิตไม่แน่นอน ขาดความมั่นคงทางรายได้

- สภาพอากาศเปลี่ยนแปลง เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม หรือฝนตกผิดปกติ
- ศัตรูพืชและโรคระบาดเพิ่มขึ้นจากภาวะโลกร้อน
- ต้องการเครื่องมือช่วยคาดการณ์/เตือนภัย

๒. ต้นทุนการผลิตสูง แต่รายได้ต่ำ

- ใช้ปุ๋ย-ยาแบบใดๆ ทำให้เปลืองโดยไม่จำเป็น
- ขาดความรู้เรื่องการจัดการต้นทุน/การวางแผนการผลิต
- ต้องใช้องค์ความรู้มาวิเคราะห์และวางแผนอย่างแม่นยำ

๓. แรงงานเกษตรลดลง

- คนหนุ่มสาวไม่ยอมทำเกษตรแบบเดิม ทำให้ขาดแรงงาน
- ต้องหาวิธีใช้เครื่องจักรหรือเทคโนโลยีทดแทน เช่น ระบบน้ำอัตโนมัติ

๔. ตลาดมีความต้องการที่เปลี่ยนไป

- ผู้บริโภคเน้น คุณภาพ ความปลอดภัย และมาตรฐาน
- ต้องมีการตรวจสอบย้อนกลับ GAP
- ต้องใช้เทคโนโลยี เช่น การบันทึกข้อมูลการผลิต การควบคุมคุณภาพ

๕. การแข่งขันสูง ต้องปรับตัว

- เกษตรกรต้องแข่งขันกับผู้ผลิตรายใหญ่หรือเกษตรกรเชิงธุรกิจ
- การไม่ปรับตัวจะเสียเปรียบ ทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ และการตลาด
- การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพจึงจำเป็น

๖. เข้าถึงแหล่งความรู้และเทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น

- ปัจจุบันมีหน่วยงานรัฐ (เช่น ศพก., กรมส่งเสริมการเกษตร) และเอกชนที่สนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยี
- เกษตรกรสามารถเรียนรู้ผ่าน YouTube, Facebook หรือแอปเกษตรได้ด้วยตนเอง
- ความรู้เข้าถึงง่าย ทำให้เกษตรกรกล้าปรับเปลี่ยนมากขึ้น

๗. แรงกดดันจากต้นทุนชีวิตและครอบครัว

- ต้องการดูแลครอบครัว มีภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้น จึงต้องหาวิธีทำเกษตรให้คุ้มค่ามากกว่าเดิม

ต้องการสร้างอาชีพเกษตรให้มั่นคง เพื่อเป็นมรดกให้รุ่นลูกหลาน เพราะปัญหาเดิมๆ ไม่สามารถแก้ได้ด้วยวิธีเดิมๆ อีกต่อไป เกษตรกรจึงต้องเปลี่ยน mindset และนำความรู้และเทคโนโลยีมาใช้ เพื่อสร้างความมั่นคงในการผลิต และความยั่งยืนของชีวิต

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

ในการดำเนินกิจกรรมการเกษตรในแปลงเรียนรู้/ฐานเรียนรู้ของ ศพก. หรือแปลงเกษตรต้นแบบ หลักการสำคัญคือการใช้หลักวิชาการผสมผสานกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตร เพื่อแก้ปัญหา เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และสร้างความยั่งยืนให้กับระบบเกษตรกรรม

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรม/เทคโนโลยีที่นำมาปรับใช้

๑. การลดปัญหาเรื่องดิน

- วิเคราะห์ดินก่อนปลูก ใช้ชุดทดสอบดินภาคสนามหรือส่งตรวจที่สถานีพัฒนาที่ดิน เพื่อทราบค่า pH และความ ต้องการธาตุอาหาร
- ปรับปรุงดินตามหลักวิชาการ ใส่ปูนขาวตามค่าความเป็นกรด-ด่าง, ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์, เพิ่มอินทรีย์วัตถุโดยการปลูกพืชปุ๋ยสดหรือใส่ปุ๋ยหมัก/ปุ๋ยคอก
- การใช้ແຮນແດງ หรือจุลินทรีย์ดิน (EM) เพื่อปรับสมดุลจุลินทรีย์ในดิน

๒. การจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

- ติดตั้งระบบน้ำหยด/มินิสปริงเกิล ควบคุมด้วยวาล์วหรือระบบอัตโนมัติ เพื่อลดการสูญเสีย
- การใช้แอปพลิเคชันพยากรณ์อากาศ (เช่น Thai Weather, Agrimap) วางแผนการให้น้ำหรือป้องกันน้ำท่วม/ฝนตกหนัก
- เก็บน้ำฝนไว้ในฤดูแล้ง ด้วยบ่อเก็บน้ำหรือถังเก็บน้ำระบบปิด

๓. การลดการระบาดของศัตรูพืช

- ใช้วิธีผสมผสาน (IPM) ปลูกพืชร่วม ปลูกพืชไล่แมลง เช่น ตะไคร้หอม โหระพา
- ใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น เชื้อบีที (Bacillus thuringiensis), ไตรโคเดอร์มา, เชื้อราเมตาไรเซียม แทนการใช้สารเคมี
- การใช้กับดักแมลง เช่น กับดักฟีโรโมน หรือแผ่นกาวเหนียวสีเหลือง
- การตรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันก่อนระบาด

๔. การลดต้นทุนการผลิต

- ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น
- ผลิตปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพใช้เอง จากวัสดุเหลือใช้ในแปลง
- ปลุกพืชหมุนเวียน/พืชคลุมดิน เพื่อลดต้นทุนปราบวัชพืชและรักษาความชื้นในดิน

๕. การเพิ่มผลผลิต

- เลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น พันธุ์ต้านทานโรค ให้ผลผลิตสูง
- ใช้เทคนิคการปลูกแบบ, การตัดแต่งใบ, การจัดการทรงพุ่ม
- การเสริมอาหารทางใบ หรือฉีดฮอร์โมนชีวภาพในระยะเหมาะสม

๖. การเพิ่มมูลค่าผลผลิต

- แปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร: เช่น สลวยแก้ว, การทำแยม, การอบแห้งผลไม้
- ติดแบรนด์ สร้างบรรจุภัณฑ์ และ QR Code ย้อนกลับได้
- การใช้ช่องทางตลาดออนไลน์: ขายผ่าน Facebook Page, Line OA, Shopee, TikTok

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๑. ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาในแปลงเกษตร

ก่อนจะนำเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ใหม่มาใช้ ข้าพเจ้าจะเริ่มจากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาในพื้นที่ เช่น ปัญหาดินเสื่อมคุณภาพ, ศัตรูพืชระบาด, น้ำไม่เพียงพอ ต้นทุนการผลิตสูง หรือผลผลิตไม่มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ

๒. ศึกษาข้อมูลเทคโนโลยีหรือแนวทางใหม่จากแหล่งวิชาการ

เมื่อทราบปัญหา ข้าพเจ้าจะศึกษาหาข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เช่น ศูนย์เรียนรู้ ศพก. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คลินิกเกษตรเคลื่อนที่ สื่อการเกษตรออนไลน์ หรือเกษตรกรต้นแบบ

๓. ทดลองใช้ในแปลงขนาดเล็ก (แปลงสาธิต)

นำเทคโนโลยีหรือแนวทางที่เลือกมาทดลองใช้ในแปลงย่อยก่อน เพื่อประเมินผล เช่น ทดลองระบบน้ำหยดในแปลงพืชผัก ทดลองใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ทดลองใช้ชีวภัณฑ์ป้องกันแมลง แทนการใช้สารเคมี ผลที่ได้ ต้นทุนลดลง ผลผลิตดีขึ้น และแมลงศัตรูพืชลดลงโดยไม่ต้องใช้สารเคมี

๔. ขยายผลสู่ทั้งแปลงและถ่ายทอดสู่ชุมชน

หากผลการทดลองได้ผลดี จะนำมาใช้กับทั้งแปลงและเผยแพร่ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น จัดเวทีเรียนรู้ภายใน ศพก. เชิญเกษตรกรในชุมชนมาศึกษาดูงาน ทำแผ่นพับ/ แผ่นป้ายอธิบายเทคนิคที่นำมาใช้

๕. ติดตามผลและปรับปรุงการใช้งานอย่างต่อเนื่อง

มีการเก็บข้อมูลต้นทุน-ผลผลิต-รายได้ เปรียบเทียบก่อนและหลังใช้นวัตกรรม พร้อมทั้งปรับปรุงเทคนิคการใช้ให้เหมาะสมกับฤดูกาลหรือปัจจัยแวดล้อม รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาแปลงให้ดียิ่งขึ้น

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

ขั้นตอนที่ ๑: การเก็บตัวอย่างดินเพื่อตรวจวิเคราะห์

วิธีการ: ใช้จอบหรือสว่านเก็บตัวอย่างดินในแปลงปลูก โดยแบ่งแปลงออกเป็น ส่วน ๆ และเก็บดินจากหลายจุดในแต่ละส่วน (ประมาณ ๕-๑๐ จุด) ชุตลึกประมาณ ๑๕-๒๐ ซม. (ระดับรากพืช) ผสมดินทั้งหมดรวมกันให้เป็นตัวอย่างเดียว และนำส่งห้องปฏิบัติการหรือสำนักงานเกษตรอำเภอเพื่อตรวจวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ ๒: การแปลผลค่าวิเคราะห์ดิน

วิธีการ: หลังจากได้รับผลวิเคราะห์ดิน ซึ่งจะมีข้อมูล เช่น ค่า pH, ปริมาณธาตุอาหารหลัก (N, P, K) และธาตุอาหารรอง ใช้คำแนะนำจากนักวิชาการเกษตร หรือคู่มือแนะนำการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของกรมส่งเสริมการเกษตร กำหนดชนิดและปริมาณปุ๋ยที่เหมาะสมกับพืชชนิดนั้นๆ

ขั้นตอนที่ ๓: การใช้ปุ๋ยตามคำแนะนำ

วิธีการ: คำนวณปริมาณปุ๋ยต่อไร่ตามผลวิเคราะห์ เช่น หากพบว่าในดินมีธาตุไนโตรเจนต่ำ ก็อาจใช้ยูเรียในปริมาณที่เหมาะสม แบ่งการใส่ปุ๋ยเป็นระยะ ใช้วิธีโรยข้างหลุมปลูกหรือหว่านตามแนวแถวแล้วกลบดิน

ขั้นตอนที่ ๔: การเลือกพันธุ์พืชให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่

วิธีการ: ศึกษาข้อมูลพันธุ์พืชจากแหล่งวิชาการ เช่น ศูนย์วิจัยพืช หรือกรมวิชาการเกษตร เลือกพันธุ์ที่มีลักษณะทนทานต่อสภาพอากาศ เช่น ทนแล้ง ทนน้ำท่วม หรือพันธุ์ต้านทานโรค/แมลง ตัวอย่างเช่น เลือกยางพันธุ์ RRIM ๓๐๐๑ ที่ต้านทานโรครากเน่า

ขั้นตอนที่ ๕: การปลูกพืชโดยใช้ระบบการจัดการที่ดี (GAP)

วิธีการ: ปลูกพืชตามระยะปลูกที่แนะนำ ใช้เมล็ดพันธุ์หรือกล้าพันธุ์ที่ผ่านการรับรอง วางแผนการให้น้ำ ปุ๋ย และการป้องกันศัตรูพืชอย่างเหมาะสม โดยยึดหลักการ IPM (การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน) ขั้นตอนที่ ๖: การติดตามผลและปรับปรุง

วิธีการ: บันทึกข้อมูลการใส่ปุ๋ย การเจริญเติบโต ผลผลิต หากพบปัญหา เช่น การเจริญเติบโตช้าหรือโรคระบาด ให้ปรึกษานักวิชาการเพื่อปรับแผนการจัดการ ตรวจวิเคราะห์ดินซ้ำทุก ๒-๓ ปี เพื่อปรับปรุงการใช้ปุ๋ยในรอบต่อไป

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยี มาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ยางพารา พื้นที่ปลูกจำนวน ๕ (ไร่-งาน-วา)

๑.๒) สลัดอินโด พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ (ไร่-งาน-วา)

๑.๓) กล้วย พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ (ไร่-งาน-วา)

๑.๔) มะนาว พื้นที่ปลูกจำนวน ๑ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) ปลาตะเพียน จำนวน ๑ (หน่วย บ่อ)

๒.๒) ปลานิล จำนวน ๑ (หน่วย บ่อ)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๒ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) วัว จำนวน ๒ (ตัว)

๓.๒) ไก่พื้นเมือง จำนวน ๒๐ (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) สับปะรด จำนวน ๑ (หน่วย งาน)

๔.๒) ฝรั่ง จำนวน ๑๐ (หน่วย ต้น)

๔.๓) มะพร้าว จำนวน ๑ (หน่วย งาน)

๔.๔) พุเรียน จำนวน ๑ (หน่วย งาน)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ยางพารา มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ค่าปัจจัยการผลิต

- ปุ๋ยเคมี สูตร ๒๑-๗-๑๔ หรือ ๑๖-๘-๘ ใช้ปีละ ๑-๒ กระสอบ เป็นเงิน ๖๐๐.- ๑,๒๐๐ บาท/ไร่

- ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก เป็นเงิน ๓๐๐.- ๕๐๐ บาท/ไร่

- น้ำมัน/จาระบี เป็นเงิน ๑๐๐.- ๒๐๐ บาท/ไร่

๑.๒) ค่าแรงงาน

- ค่ากรีดยาง เป็นเงิน ๓,๐๐๐.- ๔,๐๐๐ บาท/ไร่

- ค่าเก็บยาง/ขนส่ง เป็นเงิน ๕๐๐.- ๗๐๐ บาท/ไร่

๑.๓) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

- ค่าดูแลแปลง ทำความสะอาดโคน เป็นเงิน ๓๐๐.- ๕๐๐ บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต ๔,๘๐๐.- ๗,๑๐๐ บาท/ไร่

รายได้ ๖,๒๕๐.- ๗,๕๐๐ บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ เกษียณผัดผักจำหน่าย อาทิเช่น ผักเหียง ผักเหมียง มะขาม ยอดยาววัง เป็นต้น
เฉลี่ยรายได้วันละ ๕๐-๑๐๐ บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ กล้วย
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ ๒๐๐-๓๐๐ บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ยางก้อนฉวย สละ ปลานิล
เฉลี่ยรายได้เดือนละ ๓๐๐๐-๕๐๐๐ บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ทุเรียน
เฉลี่ยรายได้ปีละ ๑๒๐๐๐-๒๕๐๐๐ บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑. ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

เพิ่มรายได้ มีรายได้จากการขายผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีขึ้น
ลดต้นทุนการผลิต จากการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ปุ๋ยอินทรีย์ การจัดการน้ำ
เพิ่มความรู้และทักษะ ได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ วิธีการทำเกษตรที่ยั่งยืน หรือการแปรรูปสินค้า
มีความมั่นคงในอาชีพ เกิดความมั่นใจในการทำเกษตร สามารถวางแผนและพัฒนาได้ในระยะยาว
สุขภาพดีขึ้น หากทำเกษตรอินทรีย์จะลดการสัมผัสสารเคมี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒. ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งปันแนวทางการทำเกษตรที่ประสบความสำเร็จ
เป็นแบบอย่างที่ดี ให้แรงบันดาลใจและแนวทางแก่เกษตรกรรายอื่น
ร่วมมือกันในกลุ่มหรือวิสาหกิจชุมชน ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม สร้างอำนาจต่อรองในตลาด
ลดความเสี่ยงร่วมกัน มีการรวมกลุ่มช่วยเหลือในกรณีมีปัญหาด้านการผลิตหรือการตลาด

๓. ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น เมื่อมีรายได้หมุนเวียนจากภาคเกษตรมากขึ้น
เกิดการจ้างงาน จากการแปรรูปหรือการขยายกิจกรรม เช่น ท่องเที่ยวเชิงเกษตร
สิ่งแวดล้อมดีขึ้น หากเน้นเกษตรยั่งยืน จะช่วยลดการใช้สารเคมี รักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ชุมชนมีความเข้มแข็ง จากการรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมกัน เช่น สหกรณ์หรือกลุ่มแปรรูปสินค้า

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑. การใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี

ลดการปนเปื้อนของสารเคมีในดินและแหล่งน้ำ

ช่วยฟื้นฟูคุณภาพดินให้สมบูรณ์ มีจุลินทรีย์ตามธรรมชาติ

ลดการสะสมของสารพิษในพืชและระบบนิเวศ

๒. ระบบน้ำหยดหรือพ่นหมอก (Smart Irrigation)

ประหยัดน้ำ ลดการใช้น้ำโดยไม่จำเป็น

ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงเวลาที่พืชต้องการ

ป้องกันปัญหาดินขึ้นเค็มหรือการชะล้างหน้าดิน

๓. การปลูกพืชคลุมดิน/ ปลูกพืชหมุนเวียน

ลดการพังทลายของหน้าดิน และการสูญเสียธาตุอาหารในดิน

เพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพในแปลงเกษตร

ลดการใช้สารกำจัดวัชพืช

๔. การใช้พลังงานหมุนเวียน (เช่น พลังงานแสงอาทิตย์)

ใช้แผงโซลาร์เซลล์ในการสูบน้ำ ลดการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานฟอสซิล

ลดต้นทุนระยะยาว และลดการปล่อยคาร์บอนสู่ชั้นบรรยากาศ

๕. การจัดการเศษวัสดุเกษตร/ การทำปุ๋ยหมัก

แทนที่จะเผาเศษพืช ได้เปลี่ยนมาใช้วิธีหมักเป็นปุ๋ยอินทรีย์

ลดปัญหามลพิษทางอากาศและฝุ่น PM ๒.๕

สร้างวงจรการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนในฟาร์ม

ผลกระทบต่อชุมชนโดยรวมชุมชนเริ่มตระหนักถึงการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เกิดการเรียนรู้และนำไปปรับใช้ในแปลงของเกษตรกรรายอื่น พื้นที่สีเขียวของชุมชนเพิ่มขึ้น ช่วยดูดซับคาร์บอนและลดอุณหภูมิในพื้นที่

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑. การอนุรักษ์ดิน

การปลูกพืชคลุมดิน: การปลูกพืชคลุมดินช่วยป้องกันการพังทลายของดินจากน้ำฝนหรือการไหลของน้ำ รวมถึงการรักษาความชื้นในดิน ทำให้ดินไม่แห้งเกินไป และช่วยให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์

การทำปุ๋ยอินทรีย์: การใช้ปุ๋ยอินทรีย์จากเศษพืชหรือมูลสัตว์ช่วยเพิ่มคุณภาพดินโดยการเสริมธาตุอาหารที่เป็นธรรมชาติและลดการใช้สารเคมี

๒. การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

การปลูกพืชหมุนเวียน: การปลูกพืชหมุนเวียนช่วยลดการใช้สารเคมี และเสริมสร้างความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ ด้วยการให้ดินได้พักตัวและเพิ่มสารอาหารให้พืชในฤดูกาลถัดไป

การปลูกพืชร่วม การปลูกพืชร่วมช่วยลดการแพร่กระจายของศัตรูพืชและโรค รวมถึงช่วยให้มีระบบนิเวศที่หลากหลายในการช่วยควบคุมศัตรูพืช

๓. การลดมลพิษทางอากาศ

การหยุดการเผาเศษวัสดุเกษตร ในหลายโครงการ ศพก. จะเน้นการไม่เผาตอซังข้าว ซึ่งช่วยลดมลพิษทางอากาศจากคว้น และลดฝุ่น PM ๒.๕ ที่มาจากการเผาในพื้นที่เกษตร

๔. การส่งเสริมการเกษตรยั่งยืน

การเกษตรอินทรีย์ การปลูกพืชโดยไม่ใช้สารเคมีช่วยรักษาความสมดุลของระบบนิเวศในแปลงเกษตร ลดการปนเปื้อนของสารพิษในดินและแหล่งน้ำ ซึ่งไม่เพียงแต่ดีต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังส่งผลดีต่อสุขภาพของผู้บริโภค การใช้พันธุ์พืชท้องถิ่น การปลูกพืชพันธุ์ท้องถิ่นที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่นั้นๆ ช่วยให้เกษตรกรสามารถลดการใช้สารเคมีและเพิ่มความยั่งยืนของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ

๕. การเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม

การฟื้นฟูพื้นที่เสื่อมโทรม การนำพื้นที่เกษตรที่เสื่อมโทรมมาฟื้นฟูด้วยเทคนิคการเกษตรแบบยั่งยืน เช่น การปลูกป่าเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าว

๖. การส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย

การฝึกอบรมและส่งเสริมการเรียนรู้ ในศพก. เกษตรกรได้รับการอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยให้เกษตรกรเข้าใจถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ การสร้างเครือข่ายชุมชนเกษตรยั่งยืน เกษตรกรที่มีความรู้และประสบการณ์สามารถแบ่งปันข้อมูลและเทคนิคการทำเกษตรที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติให้แก่เกษตรกรรายอื่นๆ ในชุมชน

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

มีความรู้และความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ที่รับผิดชอบ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ชนิดของดิน แหล่งน้ำ ระบบนิเวศทางการเกษตร รวมถึงชนิดพืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และปัญหาอุปสรรคในการทำการเกษตร ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผน พัฒนา และถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต้นแบบด้านการเกษตรให้กับเกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป โดยให้บริการเป็นสถานที่อบรมและศึกษาดูงานเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ศพก. ยังมีบทบาทสำคัญในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้แก่กลุ่มเกษตรกร หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ผ่านกิจกรรมฝึกอบรม สาธิต และการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้ด้านการเกษตรในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ดำเนินการให้บริการด้านการแก้ไขปัญหาและคำปรึกษาแก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยมีการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิต การจัดการทรัพยากร และการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสภาพแวดล้อม เพื่อยกระดับผลผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

นอกจากนี้ ศพก. ยังได้มีการรับเรื่องร้องเรียนจากเกษตรกรในพื้นที่ และดำเนินการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาด้านการเพาะปลูก โรคพืช การจัดการน้ำ และปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การแก้ปัญหาดำเนินไปอย่างราบรื่นและเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกรในพื้นที่

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ดำเนินการให้บริการข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่ทันสมัยและเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน โดยการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลที่มีประโยชน์แก่เกษตรกร เช่น ข่าวสารเกี่ยวกับราคาสินค้าเกษตร แนวโน้มการตลาด การใช้เทคโนโลยีในการเกษตร และนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการผลิต

นอกจากนี้ ศพก. ยังได้ให้บริการด้านวิชาการเกษตรผ่านการจัดอบรมสัมมนาและกิจกรรมถ่ายทอดความรู้ในหัวข้อต่างๆ เช่น การจัดการแปลงเกษตรกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ การควบคุมโรคพืชและศัตรูพืช การใช้ปุ๋ยและสารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัย รวมทั้งการแนะนำวิธีการทำเกษตรกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในการทำเกษตรให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

การบริการข้อมูลข่าวสารและการให้คำปรึกษาด้านวิชาการเกษตรนี้ ช่วยให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางการผลิตที่ดีที่สุดและมีความรู้ในการจัดการทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดเกษตรกรรมได้อย่างยั่งยืน

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

การขยายผลองค์ความรู้ที่ได้รับจากศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) สู่การปฏิบัติของเกษตรกรในพื้นที่นั้น ได้รับการดำเนินการผ่านหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้จริงในภาคการเกษตร โดยมีการใช้ช่องทางต่างๆ ดังนี้

ช่องทางในการขยายผล:

การฝึกอบรมและการสัมมนา ศพก. ได้จัดอบรมและสัมมนาเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญและวิทยากรที่มีประสบการณ์ ไปยังเกษตรกรในพื้นที่ โดยมีทั้งการอบรมเชิงปฏิบัติการและการอบรมภาคทฤษฎี เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำเกษตรได้จริง

การศึกษาดูงาน ศพก. จัดกิจกรรมศึกษาดูงานให้เกษตรกรได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของเกษตรกรในพื้นที่หรือจากแหล่งการเกษตรที่ประสบความสำเร็จในการใช้เทคโนโลยีหรือแนวทางการเกษตรใหม่ๆ

กลุ่มเกษตรกรต้นแบบ การสร้างเครือข่ายของเกษตรกรต้นแบบที่สามารถเป็นผู้นำในการถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรคนอื่นๆ ในชุมชน โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้วิธีการใหม่ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

การนำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ

เกษตรกรในชุมชนที่ได้รับการอบรมจากศพก. นำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการผลิต เช่น การใช้เทคโนโลยีใหม่ในการจัดการดินและน้ำ การควบคุมโรคพืชและศัตรูพืชอย่างยั่งยืน การเลือกใช้พันธุ์พืชที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม รวมถึงการใช้ปุ๋ยและสารเคมีในปริมาณที่เหมาะสม

เกษตรกรที่มีความรู้และทักษะในการจัดการ ได้มีการปรับปรุงวิธีการทำการเกษตรโดยการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การสร้างตลาดสำหรับสินค้าการเกษตรในพื้นที่ และการเชื่อมโยงกับระบบการตลาดทั้งภายในและภายนอกชุมชน

ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร

ผลผลิตที่เพิ่มขึ้น เกษตรกรที่ได้นำความรู้จากศพก. ไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการผลิตพบว่า ผลผลิตที่ได้มีความเพิ่มขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีและการจัดการที่ดีขึ้น เช่น ปริมาณผลผลิตที่สูงขึ้นและคุณภาพที่ดีขึ้น

การลดต้นทุน เกษตรกรสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้ เนื่องจากการจัดการน้ำและปุ๋ยที่มีประสิทธิภาพ ทำให้ประหยัดทรัพยากรและลดการใช้สารเคมีที่ไม่จำเป็น

การยกระดับชีวิต เกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นและยกระดับคุณภาพชีวิตจากการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป และการขยายตลาด

การพึ่งพาตนเองได้ เกษตรกรเริ่มพึ่งพาตนเองในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรและการจัดการ ด้วยความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากศพก. ทำให้พวกเขามีความมั่นใจและสามารถตัดสินใจทางการเกษตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกรในพื้นที่ ได้ผลลัพธ์ที่ดีในด้านการเพิ่มผลผลิต การลดต้นทุน และการยกระดับการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการสร้างเกษตรกรต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ โดยการร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและเสริมสร้างความยั่งยืนทางการเกษตรในพื้นที่

การร่วมมือกับชุมชน

การสร้างเครือข่ายชุมชนเกษตรกร ศพก. ได้สนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเกษตรกรและให้คำปรึกษาต่างๆ เกี่ยวกับการเกษตร เช่น การใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม การควบคุมโรคพืช การใช้ปุ๋ยอย่างยั่งยืน

กิจกรรมการมีส่วนร่วมในชุมชน ศพก. มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร การฝึกอบรมในชุมชน และการจัดกิจกรรมสาธิตการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เพื่อให้เกษตรกรในชุมชนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินงานเกษตรของตนเองได้

การร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่

การทำงานร่วมกับหน่วยงานรัฐและเอกชน ศพก. ได้ประสานงานและทำงานร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานเอกชนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดฝึกอบรม การสนับสนุนเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการเกษตร การสนับสนุนด้านการตลาดสำหรับผลผลิต

การสนับสนุนการวางแผนการเกษตร ร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ โดยเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ เช่น การเลือกชนิดพืชที่เหมาะสมกับสภาพดินและน้ำ การสร้างกลุ่มเกษตรกรเพื่อการร่วมผลิตและการตลาดร่วมกัน

ผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วม

การพัฒนาความร่วมมือ ความร่วมมือระหว่างศพก. ชุมชน และหน่วยงานต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือที่ดีในด้านการพัฒนาเกษตรกรรม ทั้งในด้านการส่งเสริมการผลิต การตลาด และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

การแก้ไขปัญหาของเกษตรกร การทำงานร่วมกันช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาการตลาดที่ไม่มั่นคง หรือปัญหาด้านการควบคุมโรคพืช

การเสริมสร้างความยั่งยืนทางการเกษตร การพัฒนาการเกษตรที่ยั่งยืนช่วยให้เกษตรกรสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้จากการมีรายได้ที่มั่นคงและการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เกษตรกรได้รับการสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาต่างๆ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผ่านการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการผลิต

๔.๑.๔ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

การเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) นั้นมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและความสำเร็จของศูนย์ รวมถึงการประสานงานและสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่ โดยบทบาทของประธานคณะกรรมการศพก. สามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน ดังนี้

- บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. การกำหนดทิศทางและนโยบายการดำเนินงาน

- การวางแผนและกำหนดทิศทาง ในฐานะประธานคณะกรรมการ ศพก. จะมีหน้าที่ในการกำหนดทิศทางและนโยบายหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ เช่น การพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม การสร้างเครือข่ายเกษตรกร และการยกระดับผลผลิต

- การติดตามและประเมินผล ประธานคณะกรรมการจะรับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานของ ศพก. และประเมินผลการพัฒนาเพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

๒. การบริหารจัดการและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ

- การประสานงานระหว่างหน่วยงาน: ประธานคณะกรรมการจะทำหน้าที่ในการประสานงานระหว่าง ศพก. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานรัฐบาล เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด หรือหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการสนับสนุนที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

- การสนับสนุนด้านทรัพยากร ในการบริหารจัดการศพก. ประธานจะช่วยสนับสนุนการจัดหาทรัพยากร เช่น งบประมาณ การจัดการสถานที่ และบุคลากรที่มีความรู้เพื่อให้เกิดการส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้แก่เกษตรกร:

- การส่งเสริมการอบรมและถ่ายทอดความรู้ ประธานคณะกรรมการจะเป็นผู้นำในการส่งเสริมการจัดอบรมและการศึกษาดูงานให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ เช่น การอบรมเกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ การใช้วิธีการเกษตรที่ยั่งยืน และการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์

- การสร้างเครือข่ายเกษตรกร ประธานคณะกรรมการจะมีบทบาทในการสร้างเครือข่ายเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และการเพิ่มความร่วมมือในการพัฒนาการเกษตร

๓. การแก้ไขปัญหาและสนับสนุนเกษตรกร

- การจัดการปัญหาที่เกิดขึ้น ประธานคณะกรรมการจะรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหาการเพาะปลูก โรคพืช ปัญหาด้านการตลาด หรือปัญหาทรัพยากรธรรมชาติ โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาวิธีการแก้ไขอย่างมีประสิทธิภาพ

- การให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร ประธานคณะกรรมการจะร่วมกับคณะกรรมการให้คำปรึกษาและแนะนำวิธีการในการปรับปรุงกระบวนการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตและคุณภาพสินค้าเกษตรให้เกษตรกร

๔. การขับเคลื่อนกิจกรรมและโครงการพัฒนา

- การสนับสนุนโครงการพัฒนา ประธานจะมีบทบาทในการขับเคลื่อนโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตร เช่น การสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ การจัดตั้งตลาดเกษตรกร การส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาแหล่งน้ำหรือโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ

- การสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ประธานจะสนับสนุนการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในการดำเนินกิจกรรมและโครงการพัฒนาเพื่อให้เกิดผลที่ยั่งยืน ในฐานะประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ประธานมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนา การบริหารจัดการและประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ให้แก่เกษตรกร การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ เพื่อยกระดับการเกษตรให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน การดำเนินงานในฐานะ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ถือเป็นบทบาทที่เต็มไปด้วย ความภาคภูมิใจ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรในชุมชนไม่เพียงแค่ช่วยให้เกษตรกรได้รับการ ส่งเสริมการผลิตที่มีประสิทธิภาพ แต่ยังเป็นการสร้างความปลอดภัยในเชิงบวกให้กับชุมชนและสังคมโดยรวม ดังนี้

การพัฒนาเกษตรกรในชุมชน การทำงานร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน ในด้านการผลิต โดยเกษตรกรสามารถนำความรู้และเทคนิคที่ได้จากศพก. ไปประยุกต์ใช้ในการทำการเกษตร ซึ่ง ส่งผลให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรที่เคยประสบปัญหาเกี่ยวกับการทำเกษตรสามารถนำ วิธีการใหม่ๆ มาใช้แก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเห็นความสำเร็จเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้รู้สึก ภาคภูมิใจอย่างยิ่ง

การสร้างความร่วมมือในชุมชน ศพก. ได้มีส่วนในการสร้างเครือข่ายเกษตรกรในชุมชน ซึ่งช่วยให้ เกษตรกรสามารถแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการทำการเกษตร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เช่น การอบรม การศึกษาดูงาน และการจัดกิจกรรมการเกษตรร่วมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและ หน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การแก้ไขปัญหาของชุมชน การเป็นศพก. ช่วยให้สามารถเข้าถึงปัญหาที่เกษตรกรในพื้นที่ประสบ เช่น การ ขาดแคลนน้ำ ปัญหาการจัดการทรัพยากร หรือปัญหาด้านการตลาด โดยสามารถนำข้อมูลและความรู้จากการ ฝึกอบรมและการศึกษาดูงานไปช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเห็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก จากการร่วมแก้ไขปัญหานี้ ทำให้รู้สึกภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาชุมชน

การสร้างอาชีพและรายได้ที่ยั่งยืน การเห็นเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้จากการเรียนรู้และปรับใช้ เทคนิคใหม่ๆ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำเกษตรอินทรีย์ หรือการพัฒนาช่องทางการตลาด ทำให้เกิดความ มั่นคงทางเศรษฐกิจในชุมชน เกษตรกรไม่เพียงแต่สามารถมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่ยังสามารถสร้างอาชีพใหม่ๆ ให้กับ คนในชุมชนได้อีกด้วย

ความภาคภูมิใจในบทบาทการเป็นผู้นำ ในฐานะ ศพก. การได้เป็นผู้นำในการส่งเสริมและพัฒนา เกษตรกรรมในพื้นที่ เป็นสิ่งที่น่าภาคภูมิใจที่สุด การเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในด้าน เกษตรกรรม การเห็นการเติบโตและความสำเร็จของเกษตรกร รวมถึงการสร้าง ความมั่นคงและความยั่งยืนใน ชุมชน เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญในการทำงานอย่างมุ่งมั่นและตั้งใจ การดำเนินงานของ ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน เป็นการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่มี ผลกระทบต่อเกษตรกรในพื้นที่ โดยการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน และเพิ่มมูลค่าผลผลิต พร้อมทั้ง เสริมสร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนให้กับชุมชน ความภาคภูมิใจที่เกิดขึ้นจากการเห็นผลลัพธ์เหล่านี้เป็นแรงบันดาลใจ ในการพัฒนาการเกษตรอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ บทบาทของผู้นำในรูปแบบทางการ

- การกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนา ผู้นำจะมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนในหลายด้าน เช่น การส่งเสริมการเกษตร การพัฒนาสาธารณูปโภค หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

- การจัดการทรัพยากร มีหน้าที่ในการจัดสรรและบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน

- การประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ผู้นำในรูปแบบทางการมักมีบทบาทในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนสามารถดำเนินการไปได้อย่างราบรื่น

- การแก้ไขปัญหาของชุมชน เมื่อเกิดปัญหาในชุมชน ผู้นำจะต้องเป็นตัวกลางในการแก้ไขปัญหา เช่น ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาการตลาดที่ไม่มั่นคง หรือปัญหาด้านการควบคุมโรคพิษ

บทบาทของผู้นำในรูปแบบไม่เป็นทางการ

- การสร้างแรงบันดาลใจ ผู้นำในรูปแบบนี้มักจะมีบทบาทในการกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนมีแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองและชุมชน เช่น การสร้างสรรค์แนวทางการทำเกษตรที่ยั่งยืน หรือการสร้างกิจกรรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้

- การเป็นตัวอย่างที่ดี ผู้นำในรูปแบบนี้มักจะเป็นบุคคลที่ชุมชนเคารพและยึดถือเป็นแบบอย่าง เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญและมีคุณธรรม เช่น การปฏิบัติการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

- การเชื่อมโยงคนในชุมชน ผู้นำในรูปแบบไม่เป็นทางการมักจะช่วยสร้างการเชื่อมโยงและการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

- การนำความรู้และประสบการณ์มาแบ่งปัน ผู้นำไม่เป็นทางการมักมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้หรือประสบการณ์ให้กับคนในชุมชน เช่น การให้คำปรึกษาแก่เกษตรกร การสอนทักษะใหม่ๆ หรือการชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน

ความเป็นผู้นำในชุมชน ทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการล้วนมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน ผู้นำในรูปแบบทางการจะมีอำนาจในการตัดสินใจและประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่ผู้นำในรูปแบบไม่เป็นทางการมีบทบาทในการสร้างแรงบันดาลใจและการเชื่อมโยงคนในชุมชนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

การร่วมกันทั้งสองรูปแบบสามารถสร้างความสำเร็จในชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยผู้นำในรูปแบบทางการจะช่วยกำหนดนโยบายและการสนับสนุนจากภาครัฐ ขณะที่ผู้นำไม่เป็นทางการจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนอย่างเป็นธรรมชาติ

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

การทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่ยึดติดกับผลประโยชน์ส่วนตน เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ในฐานะผู้นำชุมชนหรือผู้ปฏิบัติงานในศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ได้ยึดหลัก “การเสียสละเพื่อส่วนรวม” เป็นแนวทางหลักในการทำงาน ดังนี้

- การทุ่มเทเวลาและแรงกายในการช่วยเหลือผู้อื่น

แม้ภารกิจส่วนตัวหรือครอบครัวจะมีมากเพียงใด แต่ในการปฏิบัติงาน ได้สละเวลาส่วนตัวเพื่อทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น การลงพื้นที่ให้คำปรึกษาเกษตรกร การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้โดยไม่หวังผลตอบแทน หรือแม้แต่ช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบปัญหาโดยสมัครใจ

- การทำงานด้วยความมุ่งมั่น โดยไม่หวังผลประโยชน์

หลายครั้งการดำเนินงานในชุมชนต้องเผชิญกับอุปสรรค เช่น งบประมาณจำกัด หรือการขาดกำลังคน แต่ยังคงยึดมั่นในการทำหน้าที่ด้วยใจรัก ช่วยเหลือชุมชนให้ผ่านพ้นปัญหาโดยไม่เลือกงาน ไม่เลือกเวลา

- การเสียสละเพื่อความสามัคคีในชุมชน

ในบางสถานการณ์ที่เกิดความขัดแย้งหรือความไม่เข้าใจระหว่างคนในชุมชน ได้ทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่มีความเป็นธรรม และเลือกที่จะวางตัวเป็นกลาง พร้อมเสียสละความสบายใจส่วนตน เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความร่วมมือของคนในชุมชน

- การเปิดบ้านและทรัพยากรส่วนตัวเพื่อเป็นพื้นที่เรียนรู้

ในฐานะศพก. หลายครั้งได้เปิดพื้นที่ของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ โดยไม่ได้เรียกร้องค่าตอบแทน ทั้งยังดูแลอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยี่ยมชม หรือเกษตรกรที่มาเรียนรู้ ซึ่งเป็นการเสียสละที่เกิดจากความตั้งใจจริงที่จะยกระดับความรู้ของคนในชุมชน

- การให้โอกาสผู้อื่นเติบโตไปด้วยกัน

มีความเชื่อว่าความสำเร็จของตนจะยั่งยืนได้เมื่อคนรอบข้างประสบความสำเร็จร่วมกัน จึงเลือกที่จะแบ่งปันความรู้มากกว่าจะเก็บไว้คนเดียว เพื่อสร้างเกษตรกรต้นแบบรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพต่อยอดความรู้ไปสู่คนอื่น ๆ ได้

การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ได้วัดที่ขนาดของสิ่งที่ให้ แต่อยู่ที่เจตนา และความตั้งใจที่ต้องการเห็นชุมชนและสังคมดีขึ้น ด้วยจิตอาสา ความเสียสละ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จึงเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นผู้นำที่แท้จริง และเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาเกษตรกรรมในระดับพื้นที่

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

๑. ทำวันนี้ให้ดีที่สุด ลงมือทำงานอย่างเต็มที่ในทุกวัน เพราะความสำเร็จเริ่มต้นจากความพยายามในปัจจุบัน
๒. เรียนรู้จากความผิดพลาด อย่างลัวที่จะผิดพลาด แต่จงนำบทเรียนจากข้อผิดพลาดมาปรับปรุงตนเอง
๓. ความสม่ำเสมอสำคัญกว่าความสมบูรณ์แบบ ทำงานอย่างต่อเนื่องและไม่ยอมแพ้ แม้บางครั้งอาจไม่สมบูรณ์แบบ แต่ความต่อเนื่องจะนำไปสู่ความสำเร็จ
๔. เคารพผู้อื่นและร่วมมือกัน การทำงานเป็นทีมช่วยให้เป้าหมายสำเร็จได้เร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
๕. มีเป้าหมายชัดเจนและวางแผน การรู้ว่าการทำอะไรและวางแผนจะช่วยให้ทำงานได้อย่างมีทิศทางและไม่หลงทาง
๖. พัฒนาตัวเองอยู่เสมอ เปิดใจรับความรู้ใหม่ๆ และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง เพื่อก้าวหน้าในงาน

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำ เนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นายต่วนมะ ต่วนก้อจิ เกษตรกรต้นแบบ
๒. นางสาวดลลดา ชัยวรากรณ์ เกษตรอำเภอมายอ
๓. นางยาวารี อาแว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ (เกษตรตำบล)
๔. นางสาวรอฮายา ดอยอโระ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
๕. นางสาวอานีชีะ อูมา นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
๖. นางสาวรอฮานี อาแว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร
๗. นางสาวภัชกรณ ไชยแก้ว นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการถอดบทเรียน

๑. เตรียมการ

- กำหนดวัตถุประสงค์ของการถอดบทเรียน
- คัดเลือกทีมงานหรือผู้มีส่วนร่วม
- เตรียมข้อมูลหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงาน ภาพถ่าย เอกสารบันทึก

๒. ทบทวนสถานการณ์ ทบทวนเหตุการณ์หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้น เช่น เกิดอะไรขึ้น? ใครเกี่ยวข้อง? ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นี้?

๓. วิเคราะห์ผล หาสาเหตุของความสำเ็จ/ความล้มเหลว

- วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก

๔. สรุปบทเรียน

- อะไรคือสิ่งที่ควรทำต่อ
- อะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง
- มีข้อเสนอแนะหรือแนวทางใหม่อย่างไร

๕. นำไปใช้และติดตามผล (Apply & Follow-up)

- จัดทำรายงานสรุปบทเรียน
- วางแผนการนำไปใช้จริงและติดตามผล

เครื่องมือที่ใช้

๑. AAR (After Action Review) เป็นการพูดคุยแบบเปิดใจหลังจากทำกิจกรรม

ใช้ ๔ คำถามหลัก: เราคาดหวังอะไร? สิ่งที่เกิดขึ้นจริงคืออะไร? ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น? เราจะปรับปรุงได้อย่างไร?

๒. Focus Group/ Workshop เปิดวงสนทนาเชิงลึก เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์จากหลายฝ่าย

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ขาดความเข้าใจในเป้าหมายของการถอดบทเรียน ผู้เข้าร่วมมักมองว่าเป็นเพียงกิจกรรมรายงานสรุปไม่ใช่ว่าการเรียนรู้ ไม่เห็นคุณค่า หรือไม่เข้าใจว่าทำไมต้องถอดบทเรียน

๒. ไม่มีเวลา/ แรงจูงใจ ทีมงานอาจมีภาระงานมาก ทำให้ไม่มีเวลาในการสะท้อนคิดอย่างลึกซึ้ง ถอดบทเรียนแบบรีบๆ ส่งรายงานตามหน้าที่

๓. ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่เป็นระบบ ไม่มีการเก็บข้อมูลหรือหลักฐานอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มกิจกรรม
จำไม่ได้ว่าเกิดอะไรขึ้น เพราะเวลาผ่านไปนาน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการถอดบทเรียน

ควรวางแผนและจัดเวลาอย่างเหมาะสม บรรลุกิจกรรมถอดบทเรียนไว้ในแผนงานตั้งแต่ต้น แบ่งเวลาให้
เหมาะสม ไม่เร่งรีบจนเกินไป ติดตามผลการนำบทเรียนไปใช้จริง ติดตามการนำไปใช้และปรับปรุงกระบวนการ
ถอดบทเรียนรอบถัดไป

*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

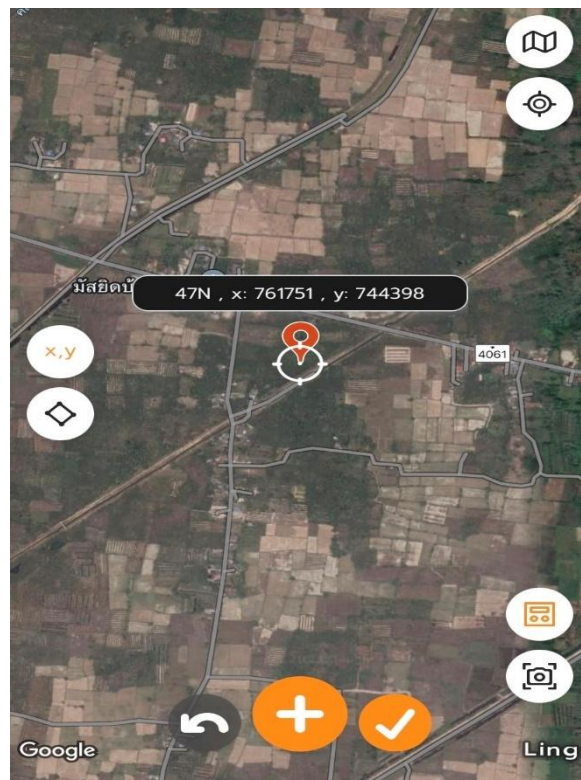
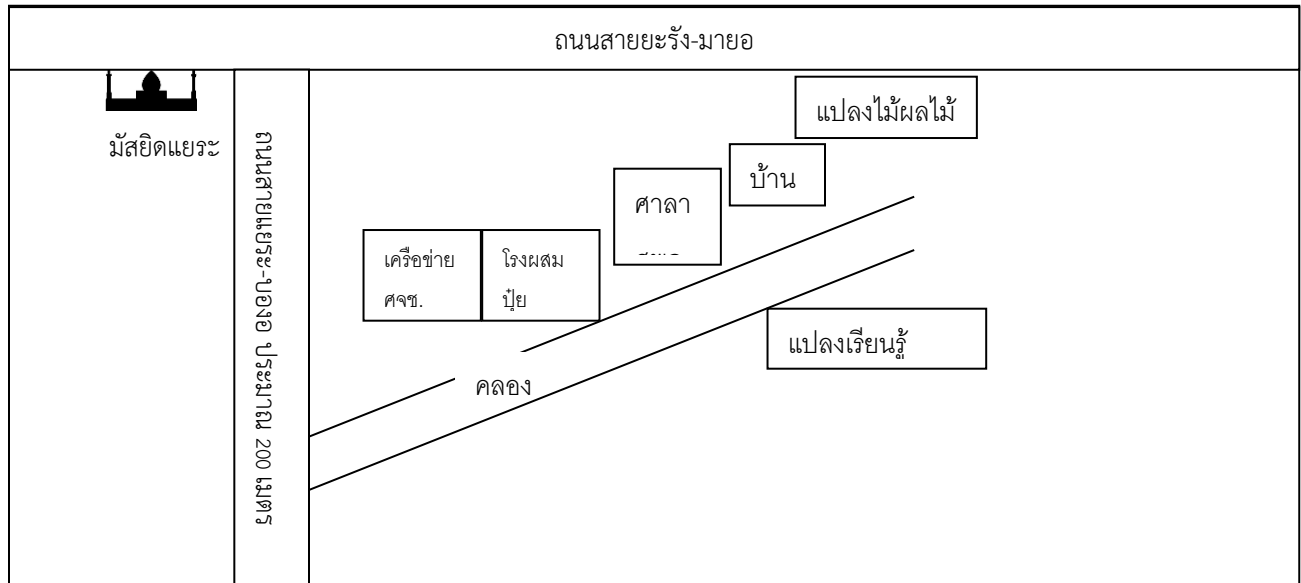
๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
ในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.

สถานที่ตั้งและพิกัด : บ้านแยระ หมู่ที่ ๕ ตำบลเกาะจันทร์ อำเภอมายอ จังหวัดปัตตานี

: พิกัด $45^\circ N$ $x = 161.5^\circ$ $y = 14.485$

ภาพกิจกรรมถอดบทเรียน ศพก.

